

YOM TOV ENCOUNTERS

A Publication of Chicago Community Kollel ■ 773-262-9400 ■ General Editor: Rabbi Akiva Niehaus

Roshei Kollel: Rabbi Dovid Zucker, Rabbi Moshe Francis

Did You Know?

הלכות החג

Rabbi Akiva Niehaus

■ Light for Others

As a general rule, when someone performs a mitzvah on behalf of another person, the beracha is recited by the one performing the mitzvah, and the beneficiary does not need to be present. (For example, see *Mishnah Berurah* 432:10 regarding *bedikas chametz*, and *Rambam Hil' Brachos* 11:12-13.) Is the halacha the same for lighting Menorah? For example, if one who is ill and unable to light the menorah himself asks someone else to light in his home on his behalf, who should recite the beracha? If the agent also lives in this home, it's obvious that he recites the beracha since he too is obligated to light in this place. What if the agent lives elsewhere, would he still recite the berachos? Many Poskim write that an agent can recite the beracha only if the one for whom the menorah is being lit is nearby and listening to the berachos (see *Mishnah Berurah* 675:9). Why is this different than other mitzvos? One explanation is that other mitzvos involve actions of mitzvos (such as searching for chametz) and they are done properly via an agent; therefore, the agent may recite the beracha. Lighting menorah, however, is obligatory only in one's home (*ner ish u'beiso*); thus, when the agent lights in someone else's home, it is not considered a mitzvah action. Therefore, he may only recite a beracha if the homeowner is nearby and listening (based on the concept of *shome'a koneh*) (*Halichos Shlomo* 16:5). It should be noted that some Poskim hold that, similar to *bedikas chametz*, the agent should recite the beracha of *Lhadlik Ner Chanukah* even if the homeowner is not nearby – but not the other berachos (*Kovetz Halachos* 6:14). Nevertheless, to avoid any questions, it is preferable that immediately before lighting for someone else, the agent first light the Menorah in his own home with a beracha

(Continued on inside page)

פניני החג

Rabbi Moshe Revah

True Strength ■ In *Al Hanissim* we thank Hashem for “the *gevuros* – the strength” of the Chashmona'im. Similarly, the *Rambam (Hil' Chanukah* 3:1), when relating the story of Chanukah, emphasizes the fact that the Chashmona'im “became strong.” This does not seem to fit with the statement we make later in *Al Hanissim* when we thank Hashem for the great miracle of placing “the strong in the hands of the weak”, implying that the Chashmona'im were not strong at all? The Brisker Rav explains that we find two words which appear to be synonyms: *Koach* and *Gevurah*. However, there is a difference between the two: *koach* refers to physical strength, whereas *gevurah* refers to character strength (as we find in the Mishnah in *Avos, Eizehu Gibbor* – he who can overcome his *yetzer hara*). Thus, the praise of the Chashmona'im refers not to their physical strength; after all, they were not necessarily strong in the physical sense. Rather, they had the resilience, determination and guts to stand up and fight for the honor of Hashem.

In the Hands of the Pure ■ In the tefillah of *Al Hanissim*, we thank Hashem for the amazing miracle of allowing the Chashmona'im to win the battle against the Yevanim. We stress the enormity of the miracle: “You placed the strong in the hands of the weak, many in the hands of few, the impure in the hands of the pure, etc.” The last comment is perplexing; why is it a bigger miracle that the impure fell in the hands of the pure? Rav Yosef Chaim Sonnenfeld *zt"l* explains that this refers to another miracle, that even after the enemy died, the Yidden, the pure ones, didn't become impure, because Hashem made a miracle that they didn't die right way so as not to make them impure. Alternatively, the *Sifsei Chaim* explains that the above descriptions are not intended to bring out the enormity of the miracle; rather, it is the *reason* for the miracle. In other words, the reason why the “strong” fell is because the Yidden viewed themselves as “weak,” allowing them to rely on Hashem; similarly, the “impure” fell because the Yidden were “pure.”

Zos Chanukah ■ Many *seforim* refer to the 8th day of Chanukah as “*Zos Chanukah* – today is Chanukah.” Why? Perhaps the reason is because really Chanukah should be only seven days since there was sufficient oil for one day (as per the famous question from the Beis Yosef), and many answers are given to explain why it's eight days. In fact, a recent search on the Otzar Hachochmah database for “the Beis Yosef's question on Chanukah” came up with more than 12,000 hits! Since this day caused an enormous amount of Torah to be learned, this day, the 8th day, truly personifies the essence of Chanukah, an increase in our Torah learning.

יש לעיין

הרב יהושע משה גולדשטיין

בענין יו"ט דחנוכה ומצות נר חנוכה

אי בגמ' ר"ה יח: מח' רב ור"ח אי בטלה מגילת תענית או לא בטלה מגילת תענית, ובגמ' שם מביא רב כהנא ראי' דלא בטלה מברייתא דאי' שם דגזרו תענית בחנוכה, ור"א ור"י אמרו צאו והתענו על מה שהתעניתם, והיינו דיעשו תשובה על מה שהתענו בחנוכה, ומדחה הגמ' א"ר יוסף שאני חנוכה דאיכא מצוה. והיינו דכיון דאיכא מצות הדלקת נ"ח, השאירו היו"ט דחנוכה אף אם שאר יו"ט דמג' תענית בטלות. ומק' הגמ' א"ל אביי תיבטל איהי ותיבטל מצותה? פי' דנימא דבטל יו"ט דחנוכה וממ' נתבטל המצוה ג"כ? ושוב מדחה הגמ' אלא א"ר יוסף שאני חנוכה דמיפרסם ניסא, ופי' דכיון דכבר מפורסם לכל ישראל ענין נ"ח אינו נכון לבטלו ולכן השאירו המצוה והיו"ט דחנוכה. וע"ש בתוס' ד"ה וירד שהק' דהו"ל לגמ' לאקשו' ממתני' שם יח. דאי' דעל ששה חדשים שלוחין יוצאין להודיע לגולה מתי קידשו ב"ד את החודש וא' מהם הוא כסלו מפני חנוכה, וחז"י דלא בטלה מגילת תענית? וכ' תוס' "דלעולם לא חשיב יו"ט ואפי"ה מדליקין נרות לזכר הנס". והיינו דאפי' אי"נ דבטלה מגילת תענית ובטל יו"ט דחנוכה, אך עדין היו מדליקין נרות לזכר הנס ומפני' שלוחין יוצאין. ולכא' מבואר מתוס' דמצוה דני"ח ויו"ט דחנוכה אינם תלויים זבי' ואפי' אי בטל יו"ט דחנוכה, עדיין יש מצוה של הדלקה באלו הימים, וכן נקטו בבאור דבריהם הרשב"א וריטב"א. והק' הרשב"א ע"ז דמהגמ' הנ"ל מבו' דלא כזה, שרב יוסף תי' שאני חנוכה דאיכא מצוה, והיינו דהשאירו יו"ט דחנוכה משום מצות נ"ח, ומבו' דתלויים זבי'?: וכן מהא שהק' אביי תיבטל איהי ותיבטל מצוה ג"כ מבואר דתלויים זבי' ורק דמק' דאדרבא נבטל היו"ט וממ' נתבטל המצוה וא"כ מבו' בגמ' דמצות נ"ח תלוי' בשם יו"ט דחנוכה, ואיך כתבו דאפי' אי בטלה מג' תענית ויו"ט דחנוכה, שייך מצות נ"ח? וע"ש בריטב"א שתי' קו' רשב"א דאיה"נ אביי ורב יוסף ס"ל דתלויים זבי', אך רב כהנא דלא הק' ממתני' ס"ל דאינו מוכרח דתלויים זבי', ושייך מצות נ"ח גם בלא יו"ט דחנוכה. ויוצא דלפי הריטב"א נחלקו ר"כ ואביי ור"י אם מצות נ"ח תלוי' בשם יו"ט דחנוכה.

ואולי יש לדייק בתוס' כוונה אחרת, דתוס' כתבו שהיו מדליקין זכר לנס (וריטב"א ורשב"א לא כ' כן אלא סתמא, דמצות נ"ח אינה תלוי' ביו"ט דחנוכה) ומשמע דאין הכו' למצות נ"ח ממש אלא שיש עוד קיום של הדלקה לזכר הנס. והיינו שלעולם מצות נ"ח תלוי' ביו"ט דחנוכה, וכדאי' בגמ' ממימרא דרב יוסף ואביי, אך חוץ מעיקר מצות נ"ח שתלוי' ביו"ט דחנוכה, יש עוד דין של הדלקה דעלמא משום זכר לנס שאינה תלוי' ביו"ט דחנוכה, ולכן שפיר יצאו השלוחין אפי' אי בטל יו"ט דחנוכה. וביתר ביאור, יש דין הדלקת נ"ח מצד פרסומי ניסא לזכר הנס וזה לא תליא ביו"ט דחנוכה, ויש עוד דין הדלקה שהוא ממצות וחובת היום דיו"ט דחנוכה וזהו מה שמבואר בגמ' דתלוי' ביו"ט דחנוכה.

ויש לדקדק כן מדברי הרמב"ם (הלי' חנוכה ג: ג) שכי' "ומפני זה התקינו חכמים שבאותו הדור שיהיו שמונת ימים האלו שתחלתן מליל חמשה ועשרים ובסלול ימי שמחה והלל ומדליקין בהן הנרות בערב על פתחי הבתים בכל לילה ולילה משמונת הלילות להראות ולגלות הנס וימים אלו הן הנקראין חנוכה והן אסורין בהספד ותענית כימי הפורים והדלקת הנרות בהן מצוה מד"ס כקריאת המגילה". הרי שבתחילה הביא מצות הדלקה להראות ולגלות הנס, ושוב אחר שכי' דימי חנוכה אסורים בהספד ותענית שהוא יו"ט דחנוכה מצד מגילת תענית, שוב חזר ופירש שהדלקת נ"ח מצוה מד"ס כמגילה ומשי' שמצד היו"ט יש דין נוסף של הדלקה. ומי"מ משמע מהרמב"ם שגם דין הראשון של הדלקה היא לזכר הנס, אם כי אינו תלוי' ביו"ט דחנוכה מצד מגילת תענית, אך בעי קביעות ימי חנוכה עכ"פ שהם ימי שמחה, וכלל בהם נאמר הדלקה לפרסומי ניסא. ומדויק מה שבתחילה הדגיש הרמב"ם שמדליקין על פתחי הבתים – שזה אינו סתם פרט בהלי' הדלקה, אלא זהו עצם הפרסומי ניסא שהוא יסוד הך דין הדלקה ודוק. (כמדומני דהני מילי מטין בי מדרשא)

יסודי החג

הרב יואל שטיינמץ

רמזים בענין פתילות המנורה

איתא בגמ' שבת (כב:): מחוץ לפרוכת העדות באוהל מועד יערוך אותו אהרן הכהן ובניו מערב עד בקר לפני ה' וגו' וכי לאורה הוא צריך - והלא כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו? אלא עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל. מאי עדות? אמר רב זו נר מערבי שנותן בה שמן כמדת חברותיה וממנה היה מדליק ובה היה מסיים.

ויש לתמוה דאיך שייך עדות באור המנורה והא זרים אסורים להכנס לשם ומי רואה את המנורה שיחול בזה עדות לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל?

איתא עוד בגמ' שבת (כא:). פתילות שאין מדליקין בשבת, מדליקין בחנוכה והנה מפרש הספה"ק (ע' שפת אמת חנוכה שנת תרל"ג ליל ו', ובני יששכר מאמר ג' בשם האריז"ל) שיש ענין גדול המרומז בהלכה זו, וז"ל המאור עינים (פרשת מקץ דרוש לחנוכה ד"ה ויהי מקץ) ולכן אמרו חז"ל שבת כא. פתילות ושמיים שאין מדליקין בהן בשבת מדליקין בהן בחנוכה, כי הנה מתנה טובה שבבית גנזי (שם י:): ה' נתנה לנו את השבת לקרב האדם אל בוראו כי שומר שבת כהלכתו אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו כדכתיב (ישעיה נוב:ב) שומר שבת מחללו אל תקרי מחללו אלא מחל לו (שבת קיח:). רק שקשה עליו על האדם ליכנס בתוך קדושת שבת כי רם ונשא הוא השבת כי הוא שמא דקודשא בריך הוא (זוה"ק יתרו פח ב) ואיך יכול לקרב אל מקום גבוה ורם כזה? אך בחנוכה כביכול ה' מוריד את עצמו למטה מעשרה אל האדם לקרבו וזהו פתילות... שאין מדליקין בשבת... כי כמו בנר נותנין לתוכו פתילה וממלאין אותה בשמן ומדליקו, כמו כן האדם הוא פתילה ושמן הוא החכמה שה' ממלא בו ומדליקו להיות מאיר במעשיו ובעבודתו את ה'. והנה הפתילות הם בני אדם שאין נדלקין בשבת, שהאור אין נאחז בו מחמת שהפתילות לא טובים והאור מסוכסכת בהם ואי אפשר לעלות כנ"ל ושיאחז בהם האור, מדליקין בפתילות אשר לא טובים כנ"ל בחנוכה כי ה' כביכול בעצמו מוריד את עצמו אל האדם ומאחז בו את האור להדליקו ולשוב ולחזור אל השם ולעובדו בהתלהבות ובשכל גדול כנ"ל וזה נעשה בכל שנה בבוא הזמן של מצות נר חנוכה.

ונראה מזה שענין אחיזת אור אל פתילות שאינם טובות הוא רמז שאור של תורה ומצוות שייך לשלוט אפילו באנשים שאינם מתעלה ברוחניות בשאר ימות השנה כיון שהקב"ה בעצמו מוריד למדרגתו להעלותו ממצבו. ולכן המנורה צריך להיות מונח בפחות מעשרה, דכ"ז מרמז שהקב"ה כביכול מקרב אצל אדם במקום שהוא עומד להעלותו אפילו אם הוא אינו עומד לכך.

ונראה שזהו סוד הענין (וכן איתא בסו"ס אור תורה מהגר"י חבר זצ"ל) שר מערבי דולק יותר ממדת השמן שבו – דהיינו ששייך לשלוט בו אור אפילו אם לית ביה די שמן לזה, וכמו"כ באדם שייך לשלוט בו האור של תורה ומצוות וכמו שנאמר "נר מצוה ותורה אור", אפילו אם הוא אינו עומד לכך – שלעולם אדם מקושר בפנימיותו להקב"ה ובזמנים מסויימים הקב"ה מעלה אותו אפילו אם לית בהו כלים לזה.

ומעלה זו היא באמת מה שנתגלה בחנוכה החשמונאים שהמנורה האיר בנס, והיינו דאף דכשמת שמעון הצדיק כבה נר מערבי (יומא לט.) מטעם שאז התחיל להתנוצץ בעולם מלכות יון מ"מ השתא החזירו דרגה זו לעולם גם בתוך המצב שלכאורה מופקעת מן האור הזה, והדליקו המנורה עם דרגת תורה אור ולכן האיר יתר על המידה והגבול.

וזהו הענין של עדות המנורה. אין המדובר במה שרואים נס במקדש ללמוד מזה כוחו של הקב"ה – דא"כ מאי אולמא האי ניסא משאר נסים שבמקדש? אלא הכוונה היא שע"י כח המנורה איכא עדות שהשכינה שורה בישראל – ר"ל בכל ישראל ובכל זמן, אפילו אם כפי ערכם הם אינם ראויים לכך מ"מ הקב"ה תמיד משרה שכיתנו עליהם.